

EDAM İklim Eylem Kağıtları Serisi 2015/6

Türkiye için Yeşil Enerji

Finansmanı Olanakları

Gökşin Bavbek

Araştırma Görevlisi, EDAM

Ocak 2016

Giriş

Paris Konferansı'nın sonucunda, dünyadaki neredeyse tüm ülkeler ilk kez bağlayıcı ve küresel bir iklim değişikliği anlaşması üzerinde mutabakata varmışlardır. Katılımcılar, küresel sıcaklık artışlarını sanayi öncesi seviyelerin 2°C üstü ile sınırlamayı ve söz konusu artışları 1,5°C ile sınırlamak için çaba göstermeyi müştereken taahhüt etmişlerdir¹. Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmaya göre, bu hiç de kolay olmayacaktır; küresel sıcaklıklarda önemli seviyede bir artış zaten meydana gelmiş durumdadır. 1880 ve 2012 yılları arasında, küresel sıcaklık seviyelerinin yaklaşık 0,85°C artmış olduğu hesaplanmaktadır². Daha yakın zamanda yapılan hesaplamalar ise, 1°C eşliğinin 2015 yılı içinde geçilmiş olabileceğine işaret etmektedir³. Bu durum, ısınmayı 2°C hedefi ile sınırlamayı önemli ölçüde zorlaştıracaktır. Buna ek olarak, dünya genelinde iklim değişikliğinin çeşitli olumsuz etkilerini şimdiden gözlemlemek mümkündür. Adaptasyon ve azaltım, iklim değişikliğiyle mücadele için gerekli olan iki ayrı eylem planıdır. Gezegenin evrensel olarak mutabakata varılmış eşik dahilinde daha da ısınmasını sınırlamak için yoğun azaltım çabaları gereklidir ve iklim değişikliğinin yol açmış olduğu mevcut olumsuzlukları gidermek için de oldukça fazla adaptasyon çabası gerekli olacaktır. İklim değişikliğini kontrol altına almaya yönelik mücadelenin her iki alanında da küresel olarak çok yüksek miktarlarda yatırımlar yapılması gerekecektir. İklim değişikliği tehdidini kontrol altına almak amacıyla, küresel enerji altyapısının tamamen dönüştürülmesinin gerekmesi muhtemeldir. Bu nedenle şu anda küresel iklim değişikliği tartışmalarının merkezinde finansman konusu yer almaktadır.

İklim finansmanı, düşük karbonlu bir ekonomiye geçiş yapmanın maliyetlerini karşılamak ve mevcut ve gelecekteki iklim değişikliği etkilerine adapte olmak ya da bunlara karşı bir dirençlilik oluşturmak için kullanılan mali kaynaklara işaret etmek için kullanılan genel bir terimdir⁴. Sanayi çağının başından bu yana, tarihsel olarak dünyadaki sera gazı (SG) emisyonlarının büyük bölümü, erken sanayileşme çabalarını fosil yakıtlarının yoğun bir biçimde kullanımına dayandıran gelişmiş ülkelere kaynaklanmıştır. Ancak son on yıllarda sanayileşme süreci, dünyanın az gelişmiş ülkelerinin büyük bölümünde de hız kazanmıştır. Sonuç olarak, iklim değişikliğinin sorumluluğu artık tamamen gelişmiş ülkelere mal edilemez. Gelişmekte olan dünya ülkelerinden kaynaklanan SG emisyonları önemli ölçüde

¹ BMİDÇS, 'Adoption of the Paris Agreement, Proposal by the President', 13.12.2015 tarihinde <http://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/I09.pdf> adresinden erişilmiştir

² Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli, 'Climate Change 2014 Synthesis Report (2014)', sf. 2

³ 'Warming set to breach 1 C Threshold', BBC News, 9.11.2015; 12.12.2015 tarihinde <http://www.bbc.com/news/science-environment-34763036> adresinden erişilmiştir

⁴ Falconer, Angela ve Stadelmann, Martin, 'What is climate finance? Definitions to improve tracking and scale up climate finance'(2014), İklim Politikası İnisiyatifi, sf. 1

artmıştır ve şu anda dünyadaki en büyük emisyon salımı yapan ülkeler arasında Çin ve Hindistan ile diğer bazı gelişmekte olan ülkeler vardır. Bu yüzden, gelecekteki iklim değişikliğini sınırlamak için, gelişmiş ülkelerin azaltım ihtiyaçlarının yanı sıra gelişmekte olan ülkelerde de önemli miktarda azaltım yatırımları yapılması gerekecektir. Ayrıca, iklim değişikliğinin etkilerine karşı en savunmasız olan ülkelerin bazıları, bu etkileri gereken şekilde ele almak için gerekli kapasiteye sahip olmayan az gelişmiş ülkelerdir. Bu ülkeler iklim değişikliğinin ortaya çıkmasında sadece marjinal sorumluluğa sahiptir, ancak iklim değişikliğinin en şiddetli etkilerine bu ülkeler maruz kalmaktadır. Bu nedenlerden dolayı, dünyanın gelişmekte olan kısımlarının hem azaltım hem de adaptasyon konularındaki yatırım ihtiyaçlarına katkıda bulunmak için, gelişmiş ülkelerden gelişmekte olan dünya ülkelerine önemli bir iklim finansmanı akışının gerekli olacağı kabul edilmektedir. Bu fonların nasıl sağlanacağı ile ilgili tartışmalar genel olarak küresel iklim değişikliği müzakerelerinde ihtilaflara yol açan ana konulardan birini oluşturmaktadır.

Uluslararası Enerji Ajansı (IEA), küresel sıcaklık artışını 2°C hedefinin altında tutabilmek için 2014 ile 2035 yılları arasında sadece enerji sektörü için toplam 53 trilyon ABD doları değerinde düşük karbon yatırımlarının gerekli olacağını hesaplamaktadır⁵. 2020 yılı için, sadece gelişmekte ve büyümekte olan ülkelerin iklim finansmanı ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla düşük karbonlu teknolojilere yaklaşık 197 milyar dolar yatırım yapılması gerekeceği tahmin edilmektedir⁶. Gelişmekte olan ülkelerin adaptasyon maliyetlerine yönelik tahminler, Dünya Bankasının hesaplamalarına göre 2010-2015 yılları arasında yıllık 10 ila 41 milyar ABD doları arasında, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programının (UNDP) hesaplamalarına göre ise yıllık 86 milyar ABD dolarıdır⁷. Bu yüksek rakamlar, ancak çeşitli kamu kaynakları ile özel kaynakların bir kombinasyonundan sağlanan çok sayıdaki finansman kaynağının kullanılması yoluyla gerçeğe dönüştürülebilir. Gelişmekte olan dünya ülkelerindeki sermaye birikimi sınırlı olduğundan, bu konuda "küresel kuzeyden" "küresel güneye" finansman transferlerinin önemli bir rol oynaması gereklidir.

Şu anda, gelişmekte olan ülkelere iklim finansmanı sağlamak için kullanılan birkaç kanal ve kaynak mevcuttur. BMİDÇS çerçevesinin içinde ve dışında gelişmekte olan ülkeler için finansman sağlayan ve öngörülebilir bir gelecekte bunu sağlamaya devam edecek olan pek çok çok taraflı ve iki taraflı fon bulunmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerin bir iklim değişikliği anlaşmasından ana beklentilerinden birisi, gelişmiş ülkelere finansman garantileri almak olmuştur. Gelişmiş ülkelerin iklim finansmanı miktarını 2020 yılından başlayarak 100 milyar dolara çıkaracakları, daha önceki BMİDÇS toplantılarında kabul

⁵ Uluslararası Enerji Ajansı, 'World Energy Investment Outlook 2014' (2014), sf. 19

⁶ Birleşmiş Milletler Çevre Programı, 'National Climate Finance Institutions' (2012), sf. 2

⁷ Uluslararası Çevre ve Kalkınma Enstitüsü, 'Assessing the Costs of Adaptation to Climate Change' (2009), sf. 8

edilmiştir⁸. Bu hedef yasal olarak bağlayıcı olmayan Paris Anlaşmasının sadece giriş kısmına dahil edilmiş olmakla birlikte, anlaşmanın 9'uncu maddesinde, gelişmiş ülkelerin "kamu fonlarının önemli rolünü dikkate alarak çok çeşitli kaynak, araç ve kanallardan iklim finansmanını harekete geçirmede öncü rol oynamaya devam etmeleri" ve "iklim finansmanının bu şekilde harekete geçirilmesinin, önceki çabalara göre ileri bir noktayı temsil ediyor olması" gerektiği kabul edilmiştir⁹. Şu anda Küresel Çevre Fonu (GEF), Yeşil İklim Fonu (GCF) ve Adaptasyon Fonu, gelişmekte olan ülkelere iklim finansmanı akışlarını arttırmak için BMİDÇS altında çalışan mekanizmalar arasında yer almaktadır. BMİDÇS çerçevesi dışındaki ana iklim finansmanı kaynakları bazı diğer çok taraflı fonları, çok taraflı kalkınma bankaları (MDB'ler) tarafından sağlanan fonları ve bazı iki taraflı iklim finansmanı mekanizmalarını içermektedir.

Türkiye, hızla artan SG emisyonlarına sahip gelişmekte olan bir ülke olarak, iklim değişikliğine karşı verilen mücadelede yer almak için enerji altyapısını dönüştürme ihtiyacı duymaktadır. Türkiye'nin mevcut enerji stratejisi büyük ölçüde kömür yakıtlı enerji üretimine dayanmaktadır ve bu durumun ülkenin azaltım çabalarını sekteye uğratma tehdidi vardır. Türkiye, farklı yenilenebilir enerji türlerini kullanmak ve enerji verimliliğini arttırmak için önemli bir potansiyele sahiptir, ancak bu potansiyeli gerçeğe dönüştürmek için önemli yatırımlar yapılması gereklidir. Buna ilaveten Türkiye coğrafi olarak, IPCC tarafından gerçekleştirilen araştırmaya göre iklim değişikliğinin etkilerinden önemli ölçüde etkilenmesi beklenen Doğu Akdeniz Havzasında yer almaktadır¹⁰. Bu nedenle, iklim değişikliğinin olumsuz etkileri ile başa çıkabilmek için adaptasyon konusunda da önemli miktarda yatırımlar yapılması gerekecektir. İklim değişikliğini azaltım ve iklim değişikliğine adaptasyon konularındaki yatırım ihtiyaçlarının üzerine uygun bir biçimde eğilmek için, Türkiye'nin yerel kaynakların yanı sıra uluslararası kaynakları da kullanması gereklidir. Uluslararası iklim finansmanından yararlanmak, ülkenin Paris Anlaşması ile sonuçlanan BMİDÇS iklim değişikliği müzakerelerinden ana beklentilerinden birisi olmuştur. Bu nedenle müzakerelerin sonucu, Türkiye'nin iklim finansmanını çekme olasılıkları açısından önem taşımaktadır. BMİDÇS'nin yanı sıra çeşitli diğer uluslararası iklim finansmanı kaynaklarından yönlendirilen fonlar, ülkenin iklim değişikliğine karşı mücadelesinde ve genel olarak ülkenin ekonomik kalkınmasının desteklenmesinde potansiyel olarak önemli bir rol oynayabilir. Raporun ilerleyen

⁸ Westphal, Michael I., Canfin, Pascal, Ballesteros, Athena ve Morgan, Jennifer, 'Getting to 100 billion: Climate Finance Scenarios and Projections to 2020' (2015), Dünya Kaynakları Enstitüsü, sf. 5

⁹ BMİDÇS, 'Adoption of the Paris Agreement, Proposal by the President', 13.12.2015 tarihinde <http://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/l09.pdf> adresinden erişilmiştir

¹⁰ Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli, 'Climate Change 2014: Impacts, Adaptation and Vulnerability, Part B: Regional Aspects' (2014), sf. 1269-1272

kısımlarında, gelişmekte olan ülkelerin kullanabileceği önde gelen iklim değişikliği fonlarının bazıları analiz edilmekte ve Türkiye'nin bu fonlardan yararlanabilme olasılıkları tartışılmaktadır.

Küresel İklim Finansmanının Genel Görünümü

İklim Politikası İnisiyatifi(Climate Policy Initiative) tarafından yapılan hesaplamalara göre, iklim değişikliği ile ilgili yatırımların küresel toplamı 2013 yılında 331 milyar ABD doları iken, 2014 yılında 391 milyar dolara ulaşmıştır. 2014 yılına ait rakamın 148 milyar doları kamu iklim finansmanı kaynaklarından karşılanırken, kalan 243 milyar dolarlık kısım özel kaynaklardan karşılanmıştır¹¹. OECD rakamlarına göre, gelişmiş ülkelerden gelişmekte olan dünya ülkelerine kamu ve özel finansman akışlarının toplam hacmi, yüksek verimli kömür projeleri hariç tutulmak üzere 2013 yılında 52,2 milyar ABD doları iken, 2014 yılında 61,8 milyar ABD dolarına ulaşmıştır¹². Söz konusu iki yıla ait 57 milyar ABD doları tutarındaki ortalamanın 40,7 milyar dolarlık kısmının kamu finansmanından, 1,6 milyar dolarlık kısmının ihracat kredilerinden ve 14,7 milyar dolarlık kısmının özel finansmandan oluştuğu tahmin edilmektedir. Toplam rakamın yaklaşık %77'si azaltıma yönelik amaçlar için, %16'sı adaptasyon için, geri kalanı ise hem adaptasyonu hem de azaltımı hedefleyen faaliyetler için kullanılmıştır¹³. Azaltım ile ilgili faaliyetlerin toplam finansman içerisinde çok büyük bir paya sahip olması, kısmen özel finansman kaynaklarının büyük bir bölümünün azaltım faaliyetlerine harcanmış olmasına bağlanabilir.

İklim değişikliği finansmanının büyük bir bölümü, yenilenebilir enerji sektörüne yapılan yatırımlara dayanmaktadır. 2014 yılında, yenilenebilir enerji yatırımları, toplam yeni enerji yatırımlarının küresel enerji kapasitesi ilavelerinin yaklaşık %58,5'ini oluşturmuş, dolayısıyla fosil yakıtlarından yapılan toplam kapasite ilavelerini oldukça büyük bir farkla geçmiştir¹⁴. Yeşil enerji yatırımlarındaki genel bir eğilim, yenilenebilir enerjinin yeni ve çoğunlukla gelişmekte olan pazarlara devam etmekte olan yayılmasıdır. Son yıllarda, dünyanın gelişmekte olan ülkelerindeki yenilenebilir enerji yatırımları hızla artmaktadır. Raporlara göre, gelişmekte olan ülkelerdeki toplam yenilenebilir enerji yatırımları 2014 yılında 131,3 milyar ABD dolarını bulmuştur, aynı rakam gelişmiş ülkeler için toplamda 138,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2013 rakamları ile karşılaştırıldığında, gelişmekte olan pazarlardaki artış %36 seviyesinde gerçekleşirken, gelişmiş pazarlardaki artış sadece %3 olmuştur. 2014 yılı, gelişmiş ve

¹¹ Buchner, Barbara, Trabacchi, Chiara, Mazza, Federico, Wang, David ve Abramskiehn, Dario, 'The Global Landscape of Climate Finance 2015' (2015), İklim Politikası İnisiyatifi, sf. 1

¹² OECD (2015), "Climate finance in 2013-14 and the USD 100 billion goal", Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) tarafından İklim Politikası İnisiyatifi (CPI) ile birlikte hazırlanan bir rapor, sf. 10

¹³ OECD (2015), "Climate finance in 2013-14 and the USD 100 billion goal", Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) tarafından İklim Politikası İnisiyatifi (CPI) ile birlikte hazırlanan bir rapor, sf.11

¹⁴ 21^{inci} Yüzyıl için Yenilenebilir Enerji Politikası Ağı Yönlendirme Komitesi, 'Renewables 2015 Status Report' (2015), sf. 30

gelişmekte olan ülkelerdeki yatırımlar arasındaki farkın en fazla daraldığı yıl olmuştur¹⁵. Gelişmekte olan dünya ülkelerindeki yenilenebilir enerji yatırımlarında gözlenen bu artış büyük ölçüde Çin'deki gelişmelerden kaynaklanmıştır. Çin'deki yenilenebilir enerji yatırımları 2004 yılında sadece 3 milyar ABD doları iken, 2014 yılında 83,3 milyar dolara yükselmiştir. Brezilya'da yapılan 7,6 milyar dolarlık yatırım, Hindistan'da yapılan 7,4 milyar dolarlık yatırım, Güney Afrika'da yapılan 5,5 milyar dolarlık yatırım ve Meksika, Şili, Endonezya, Kenya ve Türkiye'de yapılan 1'er milyar doların üzerindeki yatırımlar ile, diğer gelişmekte olan ülkeler de toplam rakama önemli ölçüde katkıda bulunmuşlardır¹⁶. Gelişmekte olan ülkelerde gözlemlenen yenilenebilir enerji yatırımlarındaki bu artış eğiliminin öngörülebilir bir gelecekte de devam etmesi ve Çin'in yanı sıra diğer bazı ülkelerin de bir sıçrama yapmaları beklenebilir. Gelişmiş dünya ülkelerinden gelen iklim finansmanı akışlarının, bu yatırım artışlarında önemli bir rol oynamaları beklenmektedir.

2009 yılında, Kopenhag'daki 19^{uncu} Taraflar Konferansında, gelişmiş ülkeler, gelişmekte olan ülkelerin ihtiyaçlarını ele almak için 2020 yılına kadar yılda 100 milyar dolar tutarındaki bir iklim finansmanını harekete geçirmeyi müşterek olarak taahhüt etmişlerdir¹⁷. Bu miktarın "alternatif finans kaynakları dahil olmak üzere, kamu ve özel, iki taraflı ve çok taraflı kaynakları" kapsayan çeşitli kaynaklar yoluyla temin edileceği kabul edilmiştir¹⁸. 2014 yılı için 61,8 milyar ABD doları tutarındaki OECD'nin kabul ettiği rakam, 2020 yılına kadar 100 milyar ABD doları tutarındaki hedefe ulaşmak için yaklaşık 40 milyar ABD doları tutarında nispeten az bir fark kaldığını göstermektedir. Bununla birlikte, OECD tarafından iklim finansmanının hesaplanmasında kullanılan metodoloji evrensel olarak kabul edilmemektedir ve iklim finansmanının 100 milyar hedefine göre nasıl tanımlanacağı ve nasıl izleneceği konularında ihtilaflar mevcuttur. Şu an itibarıyla, hangi akışların "iklim" ve hangilerinin "finans" başlığı altında gösterilebileceği ve hangi faaliyetlerin iklim finansmanı altında hesaplama için uygun kabul edileceği hususlarında genel olarak kabul edilmiş bir tanım mevcut değildir¹⁹. Örneğin, geçmişte Japonya ve Avustralya gibi ülkeler, yüksek verimli kömür santrallerinin finanse edilmesinin iklim finansmanı olarak kabul edilmesi gerektiğini öne sürmüşler ve kendi iklim finansmanı programları kapsamında bu tür

¹⁵ Bloomberg New Energy Finance, 'Global Trends in Renewable Energy Investment 2015' (2015), sf. 15

¹⁶ A.g.e.

¹⁷ Westphal, Michael I., Canfin, Pascal, Ballesteros, Athena ve Morgan, Jennifer, 'Getting to 100 billion: Climate Finance Scenarios and Projections to 2020' (2015), Dünya Kaynakları Enstitüsü, sf. 5

¹⁸ BMİDÇS, 'Report of the Conference of the Parties on its fifteenth session, held in Copenhagen', 12.12.2015 tarihinde <http://unfccc.int/resource/docs/2009/cop15/eng/11a01.pdf> adresinden erişilmiştir

¹⁹ C. Clapp, J. Ellis, J. Benn ve J. Corfee-Morlot, 'Tracking Climate Finance: What and How?', Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (2012), sf. 7

projeleri finanse etmişlerdir²⁰. Ayrıca, iklim finansmanı akışlarını izlemek için evrensel bir izleme mekanizması mevcut değildir. Bu belirsizlikler, gelecekteki iklim değişikliği tartışmalarında, çözüm gerektiren kalıcı sorunlar olacaktır.

Bodnar ve ark. raporlarında, 100 milyar hedefinin daha ayrıntılı olarak belirlenmesi gereken beş yönünü tanımlamaktadır. Bunlar motivasyon, ayrıcalık, nedensellik, coğrafi köken ve alıcı olarak listelenmektedir. Motivasyon konusu, sadece öncelikle iklim değişikliğini ele almayı hedefleyen finans programlarının mı 100 milyar hedefi kapsamında sayılacağını, yoksa birkaç faydadan biri olarak iklim değişikliğini hedefleyen fonların ya da iklim eş-faydalarına sahip fonların da bu hedef kapsamında sayılması gerekip gerekmediği sorusuna işaret etmektedir. Belirtilen ikinci türdeki fonların da 100 milyar hedefi kapsamında sayılması durumunda, mevcut resmi kalkınma yardımı akışlarının bir çoğu zaten iklim eş-faydalarına da sahip olduğundan, 100 milyar hedefine ulaşmak çok daha kolay olacaktır. Ayrıcalık, hangi finansal mekanizma türlerinin sayılacağına işaret etmektedir. Seçenekler sadece hibelerin sayılması ya da aynı zamanda ayrıcalıklı kredilerin, piyasa faiz oranındaki kredilerin ya da garantilerin de dahil edilmesi olabilir. Nedensellik, ülkelerin hangi fon türlerini harekete geçirdiklerini öne sürebileceklerine işaret etmektedir. Buradaki soru, doğrudan kamu fonlarının yanında, hangi özel finansman kaynaklarının kamu sektörü tarafından harekete geçirilmiş olarak sınıflandırılması gerektiğidir. Coğrafi köken sorusu, tam olarak sadece kuzeyden güneye transferlerin mi sayılacağına, yoksa sınıflandırmanın çok taraflı kaynaklar, güneyden güneye transferler, vb. gibi diğer transfer türlerini de içerip içermeyeceğine işaret etmektedir. Son husus, hangi tür alıcıların dahil edileceğidir. Bu husustaki seçenekler sadece gelişmekte olan ülkelerin kamu sektörlerinin dahil edilmesi, ayrıca gelişmekte olan ülke STK'lerinin ve özel sektörün dahil edilmesi olabilir²¹.

Bu devam eden belirsizlikler bir yana, bazı gelişmiş ülkelerin katkılarını önemli ölçüde arttırmaya yönelik taahhütlerini bildirmeleriyle, gelişmekte olan dünya ülkelerine olan iklim finansmanı akışlarını arttırma konusunda yakın zamanda önemli bir ilerleme sağlanmıştır. Örneğin Kasım 2015'te Japonya hükümeti, hem kamu kaynaklarını hem de özel kaynakları kullanarak 2020 yılından itibaren iklim finansmanına yıllık ilave 10,6 milyar ABD doları sağlamayı kabul ettiğini bildirmiştir²². Almanya, Fransa, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri gibi diğer ülkeler de, gelecek on yıl içinde iklim finansmanı

²⁰ OECD (2015), "Climate finance in 2013-14 and the USD 100 billion goal", Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) tarafından İklim Politikası İniyatifi (CPI) ile birlikte hazırlanan bir rapor, sf.10

²¹ Bodnar, Paul ve Brown, Jessica, Nakhooda, Smita, 'What Counts: Tools to Help Define and Understand Progress Towards the \$100 Billion Climate Finance Commitment' (2015)

²² US News, 26.11.2015, 'Japan says it plans \$10.6 billion in climate finance for developing countries for 2020', 15.12.2015 tarihinde <http://www.usnews.com/news/science/news/articles/2015/11/26/japan-announces-106-billion-in-climate-financing-for-2020> adresinden erişilmiştir

katkılarını önemli ölçüde arttıracaklarını duyurmuşlardır²³. Buna ek olarak bazı MDB'ler de iklim finansmanına tahsis ettikleri kaynaklarını önemli ölçüde arttırma sözü vermişlerdir. Örneğin Afrika Kalkınma Bankası, iklim finansmanını 2020 yılına kadar yılda yaklaşık 5 milyar dolara çıkarma vaadinde bulunmuş²⁴, Dünya Bankası finansmanını yılda 29 milyara çıkarabileceğini bildirmiş²⁵ ve Amerika Ülkeleri Kalkınma Bankası da finansmanını iki katına çıkaracağını duyurmuştur²⁶.

Şu anda iklim finansmanı akışlarının önemli bir bölümü MDB'ler yoluyla yönlendirilmektedir. Pek çok MDB'nin işbirliği ile hazırlanan bir rapora göre, altı ana MDB yoluyla sağlanan iklim finansmanının toplam miktarı 2013 yılında 23,8 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. Bu miktarın yaklaşık 6,7 milyar doları Dünya Bankası, 5,2 milyar doları Avrupa Yatırım Bankası, 3,5 milyar doları Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası, 3,2 milyar doları Asya Kalkınma Bankası, 2,6 milyar doları Uluslararası Finans Kurumu, 1,2 milyar doları Afrika Kalkınma Bankası ve 1,2 milyar doları ise İslam Kalkınma Bankası tarafından sağlanmıştır. Bu miktarın büyük bir kısmı 5,1 milyar ABD doları ile AB-dışı Avrupa ve Orta Asya ülkelerine aktarılmış, Doğu Asya ve Pasifik Bölgesi 4,3 milyar dolar almış, Güney Asya 3,1 milyar almış ve Orta Doğu ve Afrika Bölgesi ise sadece 559 milyon dolar alabilmiştir. Toplam 23,8 milyar ABD doları tutarındaki iklim finansmanının sadece 4,8 milyar doları adaptasyon ile ilgili faaliyetler için, geri kalanı ise azaltım amaçları için kullanılmıştır²⁷.

Mevcut iklim finansmanı çerçevesi, farklı ama çoğu kez örtüşen işlevlere sahip olan bir dizi fonu içermektedir. BMİDÇS'nin hem içindeki hem de dışındaki bazı çok taraflı fonlar, çok taraflı bankalar tarafından sağlanan fonlar, iki taraflı programlar ve çok donörlü ulusal fonlar, şu anda aktif olan ana iklim finansman programı türleri arasında sayılabilir. Küresel iklim finansmanı mimarisini anlamak ve Türkiye'nin bu uluslararası iklim finansmanından yararlanma olasılıklarını incelemek için, söz konusu fonları daha yakından ele almak gereklidir.

²³ BMİDÇS Basın Odası, 12.12.2015 tarihinde <http://newsroom.unfccc.int/financial-flows/list-of-recent-climate-funding-announcements/> adresinden erişilmiştir

²⁴ İklim Yatırım Fonları, 5.12.2015 tarihinde <http://www.climateinvestmentfunds.org/cif/content/african-development-bank-triple-annual-climate-financing-nearly-5-billion-2020> adresinden erişilmiştir

²⁵ Dünya Bankası, 5.12.2015 tarihinde <http://www.worldbank.org/en/news/press-release/2015/10/09/world-bank-group-pledges-one-third-increase-climate-financing> adresinden erişilmiştir

²⁶ İklim Yatırım Fonları, 5.12.2015 tarihinde <http://www-cif.climateinvestmentfunds.org/news/idb-aims-double-financing-climate-change> adresinden erişilmiştir

²⁷ Afrika Kalkınma Bankası, Asya Kalkınma Bankası, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası, Avrupa Yatırım Bankası, Amerika Ülkeleri Kalkınma Bankası, Uluslararası Finans Kurumu ve Dünya Bankası, 'Joint Report on MDB Climate Change' (2014), sf. 1-10, 6.1.2016 tarihinde <http://www.ebrd.com/downloads/news/mdb-climate-finance-2013.pdf> adresinden erişilmiştir

Ana İklim Değişikliği Fonları

1. Çok Taraflı Fonlar

Yeşil İklim Fonu

Daha önce değinilmiş olan Yeşil İklim Fonu, BMİDÇS altında kurulmuş olan nispeten yeni bir finansman mekanizmasıdır. Kopenhag'daki 15^{inci} Taraflar Konferansında önerilmiş ve 2014 yazında faaliyete geçmiştir. Kasım 2015 itibariyle fon kapsamında bir kaç proje onaylanmıştır. Bu fon, 2020 yılında gelişmekte olan dünya ülkelerine 100 milyar ABD doları finans akışı sağlama hedefini başarmanın başlıca unsuru olmak üzere tasarlanmıştır. Fonun sermayesi donör ülkelerin katkılarından, özel kaynaklardan ve potansiyel olarak diğer yenilikçi finansman programlarından sağlanacaktır²⁸. GCF, 24 üyeden oluşan bir yönetim kurulu tarafından yönetilmektedir ve merkezi Güney Kore'de bulunmaktadır. Üyeler, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere eşit olarak seçilmektedir. Fon tarafından finanse edilen faaliyetler azaltım, adaptasyon, teknoloji transferi ve geliştirme, kapasite oluşturma ve ulusal raporların hazırlanması gibi çeşitli alanları kapsamaktadır. Fon tarafından tanımlanan beş yatırım önceliği enerji üretiminin ve erişiminin dönüştürülmesi, iklimle uyumlu kentler oluşturulması, düşük emisyonlu ve iklim açısından dirençli tarımın teşvik edilmesi, ormanlara ve iklim değişimine yönelik finansmanın artırılması ve Gelişmekte Olan Küçük Ada Devletlerindeki dirençliliğin artırılmasıdır²⁹. BMİDÇS çerçevesi altındaki tüm gelişmekte olan ülkeler, fondan yararlanma hakkına sahiptir. Bu sınıflandırma, Brezilya, Çin ve Meksika gibi bazı orta gelirli ülkelerin de fona erişime sahip olacaklarını göstermektedir. Kullanılacak olan mali enstrümanlar hibeleri, kredileri ve diğer olası temin mekanizmalarını içermektedir³⁰.

2015 itibariyle gelişmiş ülkeler tarafından fona yaklaşık 10 milyar ABD doları tutarında finansman sağlanmıştır, ancak fonun 100 milyar ABD doları hedefine ulaşmada önemli bir rol oynayabilmesi için yakın gelecekte bu miktarın artması beklenmektedir. Ana donörler arasında 3 milyar dolar tutarında katkı ile ABD, 1,5 milyar dolar ile Japonya, 1,2 milyar dolar ile İngiltere, 1'er milyar dolar ile Fransa ve Almanya ve 580 milyon dolar ile İsveç yer almaktadır³¹. GCF tarafından kullanıma sunulan fonlara, akredite olmuş çok taraflı kalkınma bankalarını ve BM kurumlarını içeren bir dizi kanal yoluyla

²⁸ Lattanzio, Richard K., 'International Climate Change Financing: The Green Climate Fund'(2014), Kongre Araştırma Servisi, sf. 1-2

²⁹ Yeşil İklim Fonu web sitesi, 15.12.2015 tarihinde <http://www.greenclimate.fund/ventures/funding> adresinden erişilmiştir

³⁰ Lattanzio, Richard K., 'International Climate Change Financing: The Green Climate Fund'(2014), Kongre Araştırma Servisi, sf. 1-2

³¹ Yeşil İklim Fonu web sitesi, 15.12.2015 tarihinde <http://www.greenclimate.fund/contributions/pledge-tracker> adresinden erişilmiştir

erişilebilir. Şu ana kadar, bu tür 20 kuruluş GCF'ye akredite olmuştur. GCF Yönetim Kurulu tarafından onaylanan ilk 8 proje Bangladeş, Malavi, Senegal ve Fiji gibi gelişmekte olan yoksul ülkelere odaklanan bir dizi projeyi içermektedir³².

Adaptasyon Fonu

Adaptasyon Fonu, gelişmekte olan ülkelerdeki savunmasız toplulukların iklim değişikliğine adapte olmalarına yardımcı olmak için oluşturulmuş bir iklim finansmanı mekanizmasıdır³³. Fon, BMİDÇS çerçevesinde oluşturulmuş ve 2009 yılında faaliyete geçmiştir. Bu fon, Adaptasyon Fonu Yönetim Kurulu tarafından yönetilmektedir ve Dünya Bankası, geçici bir temelde fon için bir müteveli görevi görmektedir. Fon kısmen Temiz Kalkınma Mekanizması proje faaliyetlerinin bir kısmı ile, kısmen ise donör hükümetlerin gönüllü bağışları ile finanse edilmektedir. Kyoto Protokolüne taraf ve iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine karşı özellikle savunmasız olan tüm gelişmekte olan ülkeler fona başvurma hakkına sahiptir. Şu an itibarıyla, gelişmekte olan dünya ülkelerindeki çeşitli adaptasyon faaliyetlerini finanse etmek için 330 milyon ABD dolarından fazla hibe verilmiştir. Fonun toplam sermayesi, 2009 yılından bu yana 642 milyon ABD dolarına ulaşmıştır³⁴. Alıcı ülkeler arasında, Asya ve Afrika'dan bazı en az gelişmiş ülkeleri ve Hindistan, Arjantin, Şili ve Güney Afrika gibi orta gelirli ülkeleri kapsayan 40'tan fazla ülke yer almaktadır³⁵.

Küresel Çevre Fonu altında işleyen fonlar

Küresel Çevre Fonu (GEF), 1992 Rio Dünya Zirvesinde önce kurulmuş bir finansal mekanizmadır. BMİDÇS'nin de aralarında bulunduğu bazı çevre anlaşmalarını desteklemeye yönelik finansal bir araç görevi görmektedir³⁶. Şu anda GEF çatısı altında, iklim değişikliği ile mücadele etmek için çalışan üç uzmanlaşmış fon bulunmaktadır. Bunlar En Az Gelişmiş Ülkeler Fonu'nu, GEF Vakıf Fonu'nu ve Özel İklim Değişikliği Fonu'nu kapsamaktadır. Bu fonların hepsi, alıcılara hibe şeklindeki finansman sağlamaktadır.

Adından da anlaşılacağı gibi, En Az Gelişmiş Ülkeler Fonu, en az gelişmiş ülkelere finansman sağlama konusunda uzmanlaşmıştır. Finansmanın amacı, LDC'lere iklim değişikliği etkilerine adaptasyonlarında

³² Yeşil İklim Fonu web sitesi, 15.12.2015 tarihinde <http://www.greenclimate.fund/-/green-climate-fund-approves-first-8-investmen-1?inheritRedirect=true&redirect=%2Fhome> adresinden erişilmiştir

³³ Adaptasyon Fonu web sitesi, 14.12.2015 tarihinde <http://www.adaptation-fund.org/> adresinden erişilmiştir

³⁴ Barnard, Sam, Caravani, Alice, Nakhooda, Smitta ve Schalatek, Liane, 'Climate Finance Thematic Briefing: Mitigation Finance'(2014), Heinrich Böll Stiftung North America, Denizaşırı Kalkınma Enstitüsü, sf. 2

³⁵ Adaptasyon Fonu web sitesi, 14.12.2015 tarihinde <https://www.adaptation-fund.org/projects-programmes/project-information/projects-table-view/> adresinden erişilmiştir

³⁶ Küresel Çevre Fonu web sitesi, 15.12.2015 tarihinde <https://www.thegef.org/gef/whatisgef> adresinden erişilmiştir

yardımcı olmaktadır. Dünyadaki tüm en az gelişmiş ülkeler fona başvurabilir. Şu ana kadar toplam 964 milyon dolarlık bir finansman sağlanmıştır. Özel İklim Değişikliği Fonu, adaptasyon ve teknoloji transferini kapsayan iki geniş alandaki yatırımlara öncelik vermektedir. Fona şu ana dek toplam 350 milyon dolar sağlanmıştır. Ek 1'in kapsamı dışındaki tüm ülkeler fona başvurabilir, ancak dünyadaki en savunmasız ülkelerin ihtiyaçlarına öncelik verilmektedir. En Az Gelişmiş Ülkeler Fonu ile Özel İklim Değişikliği Fonu, kaynakların tahsis edilmesinden sorumlu ortak bir yönetim kurulu tarafından yönetilmektedir.

GEF Vakıf Fonu 4 yıllık aralıklarla finanse edilmektedir ve 1994 yılından bu yana faaliyettedir. Fonun amacı, gelişmekte ve büyümekte olan ülkelerin BMİDÇS'nin hedeflerine yönelik çabalarına katkıda bulunmaktır. Bu, hem adaptasyon hem de azaltım çabalarını kapsamaktadır. Fon için uygunluk kriterleri, diğer iki GEF iklim değişikliği fonundan farklıdır. Bir ülke, Dünya Bankasından borç almak için uygunsa ya da UNDP'den teknik yardım almak için uygunsa, bu fondan yararlanabilmek için uygun kabul edilmektedir. 2006 yılından bu yana, büyük ölçüde bazı gelişmiş ülkeler tarafından olmak üzere fona 3,5 milyar ABD doları tevdi edilmiştir.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından yönetilen fonlar

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), UN-REDD Programı ve MDG Başarı Fonu olmak üzere iki iklim fonunu yönetmektedir. UN-REDD Programı, gelişmekte olan ülkelerdeki orman kaybı ve orman bozulması kaynaklı küresel emisyonların azaltılması hedefiyle oluşturulmuştur. Fona toplam 257 milyon dolar bağışlanmıştır³⁷. Afrika, Asya ve Latin Amerika bölgelerinde bulunan ve UN-REDD hibelerine başvuru için uygun olan 64 UN-REDD ortağı ülke bulunmaktadır.

Milenyum Kalkınma Hedefleri (MDG) Başarı Fonu, 2007 yılında İspanya Hükümetinin ve UNDP'nin inisiyatifi ile kurulmuştur. Fon, 2007 ile 2010 yılları arasında faaliyet göstermiş ve İspanyol Hükümeti tarafından belirlenen 59 ülkeye, tanımlanan Milenyum Kalkınma Hedeflerine ulaşmaları için yardım sağlamıştır³⁸. İklim değişikliğinin ele alınması, programın odak alanlarından biri olmuştur.

Avrupa Komisyonu tarafından yönetilen fonlar

Avrupa Komisyonu tarafından yönetilen iki iklim finansman programı, Küresel İklim Değişikliği İttifakı ile Küresel Enerji Verimliliği ve Yenilenebilir Enerji Fonu'dur. Küresel İklim Değişikliği İttifakı, 2007 yılında "gelişmekte olan ülkeler arasındaki diyalogu ve işbirliğini güçlendirmek" için kurulmuştur. Hibeler için uygun ülkeler, iklim değişikliğine karşı en savunmasız durumdaki gelişmekte olan ülkeler,

³⁷ UN-REDD web sitesi, 15.12.2015 tarihinde <http://mptf.undp.org/factsheet/fund/CCF00> adresinden erişilmiştir

³⁸ MDG Fonu Web sitesi, 18.12.2015 tarihinde <http://www.mdgfund.org/> adresinden erişilmiştir

özellikle en az gelişmiş ülkeler ve küçük ada devletleridir³⁹. Küresel Enerji Verimliliği ve Yenilenebilir Enerji Fonu, gelişmekte olan ülkelerde enerji verimliliğini ve yenilenebilir enerji teknolojilerini teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Bu, teknik yardım dahil olmak üzere özel sermaye ve hibeler sağlanarak gerçekleştirilmektedir. Resmi kalkınma yardımı almak için uygun olan tüm ülkeler finansman alabilir. Fonun yönetimi, Avrupa Yatırım Bankası tarafından üstlenilmiştir⁴⁰. İki fonun toplam miktarı yaklaşık 500 milyon ABD dolarıdır⁴¹.

2. Çok Taraflı Kalkınma Bankaları Yoluyla Sağlanan Fonlar

İklim Yatırım Fonları

İklim Yatırım Fonları, genel amacı "düşük karbonlu ve iklim açısından esnek kalkınmaya yönelik dönüşümsel değişim başlatmak" olan bir çift finansman programıdır. Fonlar Dünya Bankası'nı, Afrika Kalkınma Bankası'nı, Asya Kalkınma Bankası'nı, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası'nı ve Amerika Ülkeleri Bankası'nı içeren birkaç çok taraflı kalkınma bankası yoluyla yönlendirilmektedir⁴². İklim Yatırım Fonları altında faaliyet gösteren iki program, Temiz Teknoloji Fonu ile Stratejik İklim Fonudur. Fonlara başvuru gereklilikleri, resmi kalkınma yardımı almak için uygun olmayı ve ülkede bir çok-taraflı kalkınma bankası programının bulunmasını içermektedir.

Temiz Teknoloji Fonu, yenilenebilir enerjinin ve enerji verimli yatırımların finanse edilmesi yoluyla düşük karbonlu teknolojilerin teşvik edilmesi için çalışmaktadır. Kullanılan finansal mekanizmalar arasında hibeler, ayrıcalıklı krediler ve garantiler yer almaktadır⁴³. Fon, 12 ülke programı ve 1 bölgesel program yoluyla faaliyet göstermektedir. Bugüne kadar alıcı ülkeler arasında Şili, Kolombiya, Mısır, Hindistan, Endonezya, Kazakistan, Meksika, Fas, Nijerya, Filipinler, Güney Afrika, Tayland, Türkiye, Ukrayna ve Vietnam yer almıştır. Mütevelli kuruluş Dünya Bankasıdır ve fonun yönetilmesinden sorumludur. Fonun 2008 yılında başlatılmasından bu yana, sağlanan kümülatif finansman miktarı yaklaşık 5,3 milyar ABD dolarına ulaşmıştır.

³⁹ Küresel İklim Değişikliği İttifakı, 12.12.2015 tarihinde <http://www.gcca.eu/about-the-gcca/what-is-the-gcca> adresinden erişilmiştir

⁴⁰ Küresel Enerji Verimliliği ve Yenilenebilir Enerji Fonu, 5.12.2015 tarihinde <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:l27063> adresinden erişilmiştir

⁴¹ İklim Fonları Güncellemesi, 5.12.2015 tarihinde <http://www.climatefundsupdate.org/> adresinden erişilmiştir

⁴² İklim Yatırım Fonları, 11.12.2015 tarihinde <http://www.climateinvestmentfunds.org/cif/node/1> adresinden erişilmiştir

⁴³ İklim Yatırım Fonları, 5.12.2015 tarihinde https://www.climateinvestmentfunds.org/cif/sites/climateinvestmentfunds.org/files/CTF_Financing_Products_Terms_Public_Sector_Nov2013_0.pdf adresinden erişilmiştir

Stratejik İklim Fonu, üç ayrı fondan oluşan bir finansman programına verilen addır. Fonların toplam miktarı yaklaşık 2,2 milyar ABD dolarıdır. Stratejik İklim Fonu kapsamındaki üç fon, Orman Yatırım Programı (FIP), İklim Dirençliliği için Pilot Program (PPCR) ve Düşük Gelirli Ülkeler için Yenilenebilir Enerji Programının Arttırılması (SCRIP) fonlarıdır⁴⁴. FIP, gelişmekte olan ülkelerin orman kaybını ve orman bozulmasını azaltma çabalarını desteklemek için tasarlanmıştır; PPCR, gelişmekte olan ülkelere iklim açısından dirençli ulusal kalkınma planlarında yardımcı olmak için finansal destek sunmayı amaçlamaktadır; SCRIP ise gelişmekte olan ülkelere özellikle yenilenebilir enerji alanındaki azaltım çabaları için hibeler sağlamaktadır.

Orman Karbon Ortaklık Fonu

Orman Karbon Ortaklık Fonu, Dünya Bankası bünyesinde bulunan ve UN-REDD için uygun ülkelere, ulusal REDD stratejilerini, senaryolarını ve izleme sistemlerini geliştirmede yardımcı olmak için hibeler şeklinde finansman sağlayan bir fondur. Programa bağışlanan fonların toplam miktarı, 2008 yılından bu yana 861 milyon ABD dolarına ulaşmıştır⁴⁵.

Biyokarbon Fonu

Biyokarbon Fonu, Dünya Bankası tarafından yönetilen bir başka fondur ve orman kaybını ve ormanların bozulmasını sınırlamak amacıyla gelişmekte olan ülkelere hibeler ve teknik yardım sağlamaktadır. 2004 yılında faaliyete geçmesinden bu yana fon için toplam 361 milyon dolar toplanmıştır⁴⁶.

Karbon Piyasasına Hazırlık Ortaklığı

Karbon Piyasasına Hazırlık Ortaklığı, Dünya Bankası aracılığıyla yürütülen ve özellikle orta gelirli ülkelerdeki azaltım çabalarını teşvik etmek için tasarlanmış olan bir programdır. Program 2011 yılında başlatılmıştır ve toplamda yaklaşık 120 milyon ABD doları birikmiştir. Çoğunlukla piyasaya hazırlık bileşenleri oluşturmaları için ülkelere hibeler sağlamaktadır⁴⁷.

⁴⁴ İklim Yatırım Fonları, 'Criteria for Selecting Country and Regional Pilots under the Program for scaling up Renewable Energy in Low Income Countries' (2010), 5.12.2015 tarihinde http://www.climateinvestmentfunds.org/cif/sites/climateinvestmentfunds.org/files/March_criteria_for_selecting_pilots_SREP_031410.pdf adresinden erişilmiştir

⁴⁵ Orman Karbon Ortaklık Fonu, 8.12.2015 tarihinde <https://www.forestcarbonpartnership.org/> adresinden erişilmiştir

⁴⁶ Biyokarbon Fonu, 8.12.2015 tarihinde <http://www.biocarbonfund-isfl.org/> adresinden erişilmiştir

⁴⁷ Karbon Piyasasına Hazırlık Ortaklığı web sitesi, 11.12.2015 tarihinde <https://www.thepmr.org/> adresinden erişilmiştir

Küçük Toprak Sahiplerince Yapılan Tarım için Adaptasyon Programı

Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu (IFAD), Birleşmiş Milletlere bağlı olan ve öncelikle gelişmekte olan ülkelerdeki gıda üretimini amaçlayan tarımsal kalkınma projelerini finanse etmek için faaliyet gösteren uluslararası bir finansal kurumdur. Küçük Toprak Sahiplerince Yapılan Tarım için Adaptasyon Programı, IFAD tarafından yönetilen uzmanlaşmış bir finansman programıdır. Program 2012 yılında faaliyet geçmiştir ve toplamda 366 milyon dolar program bünyesinde birikmiştir. Hibeler, özellikle küçük toprak sahiplerinden oluşan tarım topluluklarına yönelik olarak, tarımsal direnç oluşturmak ve toprak yönetimini geliştirmek amacıyla verilmektedir⁴⁸.

3. İki Taraflı Fonlar

Dünyadaki bazı gelişmiş ülkeler de, gelişmekte olan ülkelerdeki iklim eylemlerini finanse etmek için kendi iki taraflı fonlarını oluşturmuşlardır. İki taraflı iklim finansmanı programları oluşturmuş olan başlıca ülkeler arasında İngiltere, Almanya, Japonya, Norveç, Avustralya ve Danimarka yer almaktadır. Bu fonlar çoğunlukla azaltım projeleri için hibelerden ve kredilerden oluşan karma destekler sağlamaktadır; ancak programların bazıları adaptasyon projeleri için de kaynak tahsis etmektedir.

Başlıca İki Taraflı İklim Fonları ve Sağlanan Miktarlar⁴⁹

Fonun Adı	Odaklandığı Alan	Miktar (milyon ABD doları)
Almanya İklim İnisiyatifi	Genel	1082
Danimarka İklim Yatırım Fonu	Azaltma	190
Japonya Hızlı Finansmanı	Genel	15000
İngiltere Uluslararası İklim Fonu	Genel	6000
Norveç Uluslararası İklim ve Orman İnisiyatifi	Azaltma	1608
Avustralya Uluslararası Orman Karbon İnisiyatifi	Azaltma	216

⁴⁸ IFAD web sitesi, 12.12.2015 tarihinde <http://www.ifad.org/climate/asap/index.htm> adresinden ulaşılmıştır

⁴⁹ Climate Funds Update, 5.12.2015 tarihinde <http://www.climatefundsupdate.org/> adresinden erişilmiştir

4. Bölgesel ve Ulusal Çok Donörlü Fonlar

İklim fonlarının diğer bir türü, çok sayıda donörü harekete geçirerek spesifik bölgelerdeki iklim finansmanını arttırmayı amaçlayan ulusal ve bölgesel fonlardır. Bu tür fonların örnekleri arasında Amazon Fonu, Endonezya İklim Değişikliği Vakıf Fonu, Kongo Havzası Orman Fonu, Bangladeş İklim Değişikliği Vakıf Fonu, Güney Afrika Çevre Fonu ve diğer fonlar yer almaktadır. Kuruluşundan bu yana 1 milyar ABD dolarından fazla finansman sağlayan Amazon Fonu, bu fonların en büyüğüdür⁵⁰.

Güney-Güney Finansman Transferleri

Gelişmiş dünya ülkelerinden küresel güneye sermaye akışının yanında, güneyden güneye iklim finansmanı akışlarında da artan bir eğilim mevcuttur. Gelişmekte olan dünya ülkeleri dahilindeki iklim finansmanı akışları kayda değer bir miktara ulaştığından, gelişmekte olan ülkeler artık uluslararası iklim finansmanın sadece alıcıları olarak görülmemektedir. Raporlara göre, güneyden güneye iklim finansmanı transferleri, 2013 yılında toplam iklim finansmanı akışlarının %11'inden fazlasını oluşturmuştur. Bu rakama hem iki taraflı, hem de çok taraflı sağlayıcılar katkıda bulunmuştur. Gelişmekte olan dünya ülkeleri dahilinde iklim finansmanı sağlayan başlıca finans kurumları arasında İslam Kalkınma Bankası, BRICS ülkeleri (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin, Güney Afrika) tarafından yönetilen Yeni Kalkınma Bankası ve Çin tarafında yönlendirilen Asya Altyapı Yatırım Bankası yer almaktadır⁵¹.

Türkiye'deki İklim Finansmanı Durumu

Türkiye, çok taraflı iklim finansmanı programlarının kuruluşundan bu yana, kayda değer miktarda iklim finansmanı çekmeyi başarmıştır. Türkiye, gelişmekte olan ülkeler arasında, iklim finansmanının çekilmesi açısından 7^{nci} sıradadır. Sadece Brezilya, Meksika, Fas, Hindistan, Güney Afrika ve Endonezya bu fonlardan Türkiye'den daha çok pay almayı başarmışlardır.

⁵⁰ Barnard, Sam, Caravani, Alice, Nakhooda, Smita ve Schalatek, Liane, 'Climate Finance Thematic Briefing: Mitigation Finance' (2014), Heinrich Böll Stiftung North America, Denizaşırı Kalkınma Enstitüsü, sf. 4

⁵¹ OECD (2015), "Climate finance in 2013-14 and the USD 100 billion goal", Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) tarafından İklim Politikası İnişyatifi (CPI) ile birlikte hazırlanan bir rapor, sf.10

Çok Taraflı İklim Fonlarından En Fazla Pay Alan 10 Ülke⁵²

İklim Fonlarından En Fazla Pay Alan 10 Ülke	Miktar (milyon ABD doları)
Brezilya	711,3
Meksika	666,1
Fas	628,3
Hindistan	559,8
Güney Afrika	513,6
Endonezya	430,9
Türkiye	399,4
Ukrayna	393,9
Çin	317
Vietnam	249,1

Ülkenin çektiği finansman miktarı önemli kabul edilebilecek olmakla birlikte, bu miktarın neredeyse tamamı, Dünya Bankası tarafından yönetilen Temiz Teknoloji Fonu'ndan alınan kredilerden oluşmaktadır. Türkiye'nin iklim finansmanı şeklinde çektiği 400 milyon ABD dolarınının 365 milyon doları Temiz Teknoloji Fonundan gelen akışlardan, 24 milyon doları GEF Vakıf Fonundan, 7 milyon doları MDG Başarı Fonundan ve 3,5 milyon doları ise Karbon Piyasasına Hazırlık Ortaklığı 'ndan gelen fonlardan oluşmaktadır. Türkiye'nin çektiği iklim finansmanınının neredeyse tamamı, azaltım ile ilgili faaliyetlere harcanmıştır.

Türkiye'nin Aldığı Çok Taraflı Finansman Kaynakları⁵³

Türkiye Tarafından Alınan İklim Fonları	Miktar (milyon ABD doları)
Temiz Teknoloji Fonu	364,9
MDG Başarı Fonu	7
Karbon Piyasasına Hazırlık Ortaklığı	3,4

⁵² Climate Funds Update, 5.12.2015 tarihinde <http://www.climatefundsupdate.org/> adresinden erişilmiştir

⁵³ Climate Funds Update, 5.12.2015 tarihinde <http://www.climatefundsupdate.org/> adresinden erişilmiştir

GEF Vakıf Fonu - İklim Değişikliği Odak Alanı	24,3
Toplam	399,4

Türkiye'nin çektiği CTF fonları, çoğunlukla yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği yatırımlarına ayrıcalıklı krediler sağlanmasını kapsayan bir dizi azaltım faaliyetinin finanse edilmesine yardımcı olmuştur. OECD sınıflandırmalarına göre Türkiye, üst orta gelir düzeyindeki bir ülke olarak, resmi kalkınma yardımlarından yararlanma hakkına sahiptir.⁵⁴ Bu nedenle Türkiye, CTF fonlarından yararlanma kriterlerini karşılamaktadır. Raporlara göre CTF, şu ana kadar ülkenin CO2 emisyonlarının yılda 4 milyon ton azaltılmasına katkıda bulunmuştur⁵⁵.

GEF Vakıf Fonu, Türkiye tarafından alınan iklim finansmanının BMİDÇS ile bağlantılı yegane kaynağıdır. GEF finansmanı hibeler şeklinde gerçekleşmiştir ve ağırlıklı olarak farklı sektörlerde özellikle küçük ve orta büyüklükteki işletmeler için enerji verimliliğinin teşvik edilmesine ve ülkenin BMİDÇS'ye sunduğu ulusal tebliğlerin hazırlanmasına yardımcı olmaya odaklanmıştır⁵⁶.

Türkiye, MDG Başarı Fonundan, ülkenin iklim değişikliğinin etkilerine adapte olmasına yardımcı olması için az miktarda bir hibe almıştır⁵⁷. Ancak MDG Başarı Fonu, 2015'te sona erecek ve büyük olasılıkla yenilenmeyecek olduğundan, artık söz konusu olmayacaktır⁵⁸.

Türkiye, Karbon Piyasasına Hazırlık Ortaklığı (PMR) Programına 2011 yılında katılmıştır. Aynı yıl, ülke için bir hazırlık hibesi onaylanmıştır. 2013 yılında, teklifin nihai bir taslağı Ortaklık Kurulu üyelerine sunulmuştur. Türkiye'deki PMR programı esas olarak ülkenin azaltma çabalarında piyasaya dayalı araçların uygulamasını desteklemeyi ve ülkenin izleme kabiliyetlerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Ülkedeki spesifik PMR faaliyetleri Türkiye'nin NAMA portföyünün geliştirilmesine yardımcı olmayı, en yüksek SG azaltma olanaklarına sahip anahtar sektörlerin tanımlanmasını, ulusal bir emisyon ticareti sisteminin benimsenmesi için gerekli yasal, teknik ve kurumsal kabiliyetlerin geliştirilmesini, karbon

⁵⁴ OECD, 14.12.2015 tarihinde

<http://www.oecd.org/dac/stats/documentupload/DAC%20List%20of%20ODA%20Recipients%202014%20final.pdf> adresinden erişilmiştir

⁵⁵ İklim Yatırım Fonları, <http://www-cif.climateinvestmentfunds.org/news/clean-technology-fund-drives-turkeys-renewable-energy-growth> adresinden erişilmiştir

⁵⁶ Küresel Çevre Fonu, 11.12.2015 https://www.thegef.org/gef/gef_projects_funding adresinden erişilmiştir

⁵⁷ MDG Başarı Fonu, 'Environment and Climate Change - Thematic window development results report'(2013), 18.12.2015 tarihinde <http://mdgfund.org/sites/default/files/Environment%20and%20Climate%20Change%20-%20Development%20Results%20Report.pdf> adresinden erişilmiştir

⁵⁸ MDG Fonu Web sitesi, 18.12.2015 tarihinde <http://www.mdgfund.org/> adresinden erişilmiştir

piyasaları hakkındaki farkındalığın arttırılmasını ve piyasaya dayalı araçların uygulanmasına yardımcı olmak için sektörel düzeyde temel değerlendirme çalışmaları yürütülmesini içermektedir⁵⁹. AB'ye aday bir ülke olan Türkiye, çevre müktesebatının bir parçası olarak AB Emisyon Ticareti Planı (EU-ETS) direktifini tamamen uygulamaya koymayı amaçlamaktadır. PMR yardımı, EU-ETS ile uyumlu bir MRV çerçevesinin oluşturulmasına yardımcı olabilir⁶⁰. Özellikle ulaşım sektöründeki azaltım çabaları için piyasa harici bir mekanizma olarak karbon vergilendirmesi de dikkate alınmaktadır⁶¹.

Türkiye, bu çok taraflı kaynaklardan sağlanan fonlara ek olarak, iki taraflı iklim fonlarından da az miktarda finansman çekmeyi başarmıştır. Ülke, Japonya'nın Hızlı Finansmanı'ndan toplam 57 milyon dolar ve Almanya'nın Uluslararası İklim İnisiyatifi'nden 11 milyon dolar çekmiştir⁶².

Gelişmekte olan ülkelere giden iklim finansmanı miktarı, önümüzdeki on yılda önemli ölçüde artacaktır. Bu artan fonların bir kısmından yararlanılması, Türkiye'nin gelecekteki karbon azaltım ve düşük karbonlu büyüme çabaları için büyük önem taşıyacaktır. Bununla birlikte, ülkenin BMİDÇS çerçevesi altındaki kendine has sınıflandırması nedeniyle, ülkenin söz konusu fonların önemli bir miktarına erişim için uygunluk durumu belirsizdir. Türkiye, bir OECD üyesi olması nedeniyle, BMİDÇS ilk kurulduğunda gelişmiş ülkeler ile birlikte protokoldeki Ek 1'e dahil edilmiştir. Bu sınıflandırma Türkiye'yi geliştirmekte olan ülkelere ayrı olarak listelemekte ve ülkenin, geliştirmekte olan ülkelere yönelik olan BMİDÇS esaslı iklim finansmanından yararlanmasını önlemektedir. Bu durum bir sorun yaratmaktadır; çünkü geliştirmekte olan ülkeler olarak sınıflandırılmalarına rağmen Şili, Brezilya ve Meksika gibi ülkeler Türkiye ile benzer kalkınma seviyelerine ve kişi başına gelirlere⁶³ sahiptirler ve bu ülkeler BMİDÇS iklim finansmanından yararlanabilirken, Türkiye bu finansmandan yararlanamamaktadır. Türkiye yıllardır BMİDÇS Ek 1'in dışında bırakılmayı talep etmektedir. Bu mümkün olmamıştır, ancak Türkiye "özel koşullarının" kabul edilmesini sağlamayı başarmıştır. Söz konusu "özel koşullar", Türkiye'nin hala kalkınma ihtiyaçları olan bir ülke olarak diğer Ek 1 ülkelerinden ayrı konumuna işaret etmektedir. Ayrıca

⁵⁹ Karbon Piyasasına Hazırlık Ortaklığı, 6.1.2016 <https://www.thepmr.org/country/turkey-0#page-title> adresinden erişilmiştir

⁶⁰ Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 'Market Readiness Proposal Under the Partnership for Market Readiness Program' (2013), sf. 4-5, 6.1.2016 tarihinde https://www.thepmr.org/system/files/documents/TUR-FINAL-MRP_2013-05-03%20Final.pdf adresinden erişilmiştir

⁶¹ Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 'Market Readiness Proposal Under the Partnership for Market Readiness Program' (2013), sf. 27, 6.1.2016 tarihinde https://www.thepmr.org/system/files/documents/TUR-FINAL-MRP_2013-05-03%20Final.pdf adresinden erişilmiştir

⁶² İklim Fonları Güncellemesi, 5.12.2015 tarihinde <http://www.climatefundsupdate.org/> adresinden erişilmiştir

⁶³ Dünya Bankası, 18.12.2015 tarihinde <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD> adresinden erişilmiştir

bu koşullar, Türkiye'yi diğer Ek-1 ülkelerinin taahhütlerinden muaf tutmaktadır ve TK 16'da kabul edilen karar uyarınca Türkiye'yi iklim finansmanı almak için uygun kılmaktadır⁶⁴.

Ancak bu karar Türkiye'yi gelişmekte olan bir ülke olarak sınıflandırmamaktadır ve BMİDÇS yoluyla yönlendirilen iklim finansmanı programlarının çoğunun alıcısı olabilmek için, gelişmekte olan bir ülke olarak sınıflandırılmak gereklidir. 100 milyar dolarlık iklim finansmanı hedefi de, uygun donörler ve alıcılar olarak gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere işaret etmektedir. Genel kabul görmüş başka bir tanım olmadığından, Ek 1'de yer almayan bir ülke olmak genellikle gelişmekte olan bir ülke olmanın tanımlayıcı özelliği olarak kabul edilmektedir. Bu sınıflandırma, Türkiye'nin gelişmekte olan ülkeler için tasarlanmış olan finansman kaynaklarından yararlanmak için uygun olmamasının nedenidir. Türkiye'nin iklim değişikliği görüşmelerine katılmasının ana amaçlarından birisi, ülkenin özel koşullarına değinilmesini sağlamak olmuştur⁶⁵. Bununla birlikte, Türkiye'nin görüşmelerin son turunda konumunu vurgulamasına rağmen, Paris Anlaşmasının nihai metninde ülkenin "özel koşullarına" atıfta bulunulmamıştır⁶⁶. Bu nedenle Türkiye, BMİDÇS altında resmi olarak hala gelişmiş bir ülke olarak tanınmaktadır. Bu, Türk tarafı için önemli bir diplomatik başarısızlık olarak görülmüştür. BMİDÇS altındaki Yeşil İklim Fonu ve Adaptasyon Fonu gibi ana finans programlarının tümü, alıcı ülkelerin gelişmekte olan ülkeler olarak sınıflandırılmasını gerektirmektedir. Bu nedenle Çin, Meksika ve Brezilya gibi yeni sanayileşmiş ülkelerin söz konusu fonlardan finansman alabilecek olmalarına rağmen, mevcut durumda Türkiye bunun için uygun olmayacaktır. Özellikle GCF'nin iklim finansmanı mimarisinin merkezinde yer almak için tasarlandığı dikkate alındığında, bu durum Türkiye için sorun oluşturmaktadır. Türkiye için önemli bir endişe konusu, mevcut iklim finansmanı kaynaklarının büyük bölümünün GCF'ye yönlendirilmesi durumunda, ülkenin yararlanabileceği iklim finansmanı olanaklarının önemli ölçüde daha az olacak olmasıdır. Bu durumun yakın gelecekte değiştirilememesi halinde, Türkiye'nin alternatif iklim finansmanı mekanizmalarına bel bağlamak zorunda kalacağı açıktır. Bu, BMİDÇS yoluyla sağlanan çeşitli hibe mekanizmalarının aksine, Türkiye'nin iklim finansmanını büyük ölçüde krediler şeklinde almaya devam edeceği anlamına gelmektedir. Öte yandan, TK 22'den

⁶⁴ BMİDÇS, 'Report of the Conference of the Parties on its sixteenth session, held in Cancun from 29 November to 10 December 2010', sf. 24, 18.12.2015 tarihinde

<http://unfccc.int/resource/docs/2010/cop16/eng/07a01.pdf> adresinden erişilmiştir

⁶⁵ Vatan Gazetesi, 8.12.2015; 6.1.2016 tarihinde <http://www.gazetevatan.com/-turkiye-ye-ozel-kosullar-olmali-892257-gundem/> adresinden erişilmiştir

⁶⁶ "Türkiye Cumhuriyeti Çevre ve Şehircilik Bakanı Fatma Güldemet Sarı'nın Konuşması", 6.1.2016 tarihinde http://unfccc.int/files/meetings/paris_nov_2015/application/pdf/cop21cmp11_hls_speech_turkey.pdf adresinden erişilmiştir

önce ülkenin statüsünün gözden geçirilmesi için hala bir şans olabilir; söylenenlere göre bu olasılık Paris Konferansı sırasında şifahen ifade edilmiştir⁶⁷.

Mevcut resme göre Türkiye, GEF Vakıf Fonu gibi bazı uzmanlık fonları haricinde BMİDÇS iklim fonlarından yararlanamayacaktır. Çoğunlukla ayrıcalıklı krediler yoluyla finansman sağlayan MDB'ler ve özellikle CTF, Türkiye için en önemli iklim finansmanı kaynakları olmaya devam edeceklerdir. Bu açıdan, Avrupa Birliği'nden kaynaklanacak finansmanın artması da potansiyel olarak önemli bir rol oynayabilir. Türkiye için diğer bir finans kaynağı ise, güneyden güneye finansman aktarımları ile gelişmekte olan dünya ülkelerinden finansman sağlanması olabilir. Daha önce bahsedilen bazı uluslararası kalkınma bankaları son zamanlarda iklim finansmanı alanında daha kapsamlı roller oynamaya başlamışlardır. Son yıllarda bu tür akışlar artmaktadır ve gelecek yıllarda daha da artmaları beklenmektedir.

Türkiye Pazarındaki Son Gelişmeler

Türkiye pazarında, çevreci iklim finansmanının birikmesini pozitif olarak etkileyecek bazı iç gelişmeler de meydana gelmektedir. Ülke içindeki yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği yatırımlarını teşvik etmek amacıyla, hükümet tarafından çeşitli önlemler alınmaktadır. Yenilenebilir enerji yatırımlarını arttırmak için benimsenen başlıca politikalar arasında yenilenebilir enerji teknolojileri için uygulanan tarife garantisi, 1 MW'tan az kapasiteye sahip yenilenebilir enerji yatırımları için lisanssız üretime izin verilmesi ve yatırım teşvik programı yer almaktadır⁶⁸. Enerji verimliliği cephesinde alınmakta olan önlemler ise enerji hizmet pazarının teşvik edilmesini, verimlilik standartlarının kabul edilmesini ve enerji verimliliğini arttırmaya yönelik çeşitli sektöre özel önlemleri kapsamaktadır⁶⁹.

Çevreci enerji yatırımlarını desteklemeye yönelik mevcut çerçeveye ek olarak, politika yapımcılar bazı yeni mekanizmaları da dikkate almaktadır. Bunların arasında yenilenebilir enerji projeleri için sübvansiyonlu uzun vadeli krediler sağlanması, özel sektöre jeotermal arama faaliyetleri için finansal destek sağlanması, yenilenebilir enerji santrallerinde üretilen elektrik için yeşil sertifikaların uygulamaya konulması⁷⁰, ulusal bir enerji verimliliği fonu kurulması ve enerji verimliliği ile ilgili

⁶⁷ Yeşil Gazete, 24.12.2015 <https://yesilgazete.org/blog/2015/12/24/yorumlari-anladik-ama-paris-antlasmasi-tam-olarak-ne-diyor-funda-gacal/>

⁶⁸ "Türkiye Ulusal Yenilenebilir Enerji Eylem Planı" (2014), sf. 26-29, 25.12.2015 tarihinde http://www.eie.gov.tr/duyurular_haberler/document/National_Renewable_Energy_Action_For_Turkey.PDF adresinden erişilmiştir

⁶⁹ "Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı Taslağı" (2015), 29.12.2015 tarihinde http://www.eie.gov.tr/duyurular_haberler/document/UEVEP_TASLAK.pdf adresinden erişilmiştir

⁷⁰ "Türkiye Ulusal Yenilenebilir Enerji Eylem Planı" (2014), sf. 26-29, 25.12.2015 tarihinde http://www.eie.gov.tr/duyurular_haberler/document/National_Renewable_Energy_Action_For_Turkey.PDF adresinden erişilmiştir

projelere giden finansal akışlar için bir izleme ve inceleme mekanizmasının kurulması⁷¹ gibi önlemler yer almaktadır.

Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) Türkiye'de, çevreci enerji finansmanının tahsis edilmesinde etkili olan TurSEFF (Türkiye Özel Sektör Sürdürülebilir Enerji Finansman Programı) ve MidSEFF (Türkiye Orta Ölçekli Sürdürülebilir Enerji Finansman Programı) adlı iki önemli finans kurumu kurmuştur. Bu iki kurum, spesifik olarak yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği projelerini hedefleyerek, bazı yerel bankalar yoluyla önemli miktarda finansman sağlamaktadır. Söz konusu kurumlar finansman kaynaklarını EBRD'den sağlamaktadır, ayrıca Avrupa Yatırım Bankası ve Avrupa Komisyonu gibi diğer uluslararası kurumlardan da destek almaktadır. MidSEFF kapsamında, 7 yerel banka yoluyla özel sektöre toplam 1 milyar Euro tutarında kredi sağlanması beklenmektedir⁷². Öte yandan, TurSEFF yoluyla da toplam 265 milyon ABD doları tutarında kredi sağlanması beklenmektedir⁷³.

Bu önlemlere ek olarak, Borsa İstanbul bünyesinde kurulmuş bir borsa olan ve spesifik olarak elektrik ticareti için resmi bir platform sağlamayı amaçlayan EPIAŞ da kısa süre önce faaliyete girmiştir. Bu borsa, Eylül 2015'te faaliyetlerine resmi olarak başlamıştır⁷⁴. Politika yapımcılar, bu gelişmenin daha uzun vadeli elektrik ticaretine olanak sağlayacağını, dolayısıyla piyasa risklerini azaltacağını ve potansiyel elektrik piyasası yatırımcıları için daha istikrarlı bir ortam oluşturacağını ummaktadır⁷⁵.

Sonuç

Türkiye'nin, Ek 1'in kapsamı dışındaki bir ülke olarak tanınmak için çaba göstermekten başka, iklim finansmanı girişlerini arttırmak için yapabileceği bazı şeyler vardır. Şu anda, Türkiye'nin ekonomisini düşük karbonlu bir hale dönüştürmek için kapsamlı bir stratejiye sahip olduğu söylenemez. Türkiye yenilenebilir enerji kaynaklarını çoğaltmak ve enerji verimliliğini arttırmak için planlar oluşturmuştur ve bu teknolojileri desteklemek için bazı mekanizmalar mevcuttur; buna rağmen, ülkenin ana enerji stratejisi hala kömür yakıtlı enerji üretim kapasitesini büyük ölçüde arttırmayı içermektedir. Bu durum Türkiye'nin azaltım çabalarını aksatacak ve küresel ekonominin kömürden uzaklaştığı gerçeğinin netleştiği bir dönemde, ülkenin artan miktarda iklim finansmanı çekme olanaklarını kısıtlayacaktır.

⁷¹ "Türkiye Ulusal Yenilenebilir Enerji Eylem Planı" (2014), 25.12.2015 tarihinde http://www.eie.gov.tr/duyurular_haberler/document/National_Renewable_Energy_Action_For_Turkey.PDF adresinden erişilmiştir

⁷² MidSEFF web sitesi, 25.12.2015 tarihinde <http://www.midseff.com/> adresinden erişilmiştir

⁷³ TurSEFF web sitesi, 25.12.2015 tarihinde <http://www.turseff.org/en> on adresinden erişilmiştir

⁷⁴ Anadolu Ajansı, 12.09.2015, 25.12.2015 tarihinde <http://aa.com.tr/tr/ekonomi/elektrik-piyasasinda-epias-donemi-basladi/11777> adresinden erişilmiştir

⁷⁵ Bloomberg HT, 26.10.2015, 28.12.2015 tarihinde <http://www.bloomberght.com/haberler/haber/1831930-elektrikte-yatirimlar-epiasla-guvende-olacak> adresinden erişilmiştir

Türkiye, Niyet Edilen Ulusal Olarak Belirlenmiş Katkı belgesinde, 2030 yılında emisyon seviyelerini olağan durum senaryosuna göre %21 azaltma vaadinde bulunmuştur. Ancak bu, Türkiye tarafından öne sürülen olağan durum senaryosuna göre, ülkenin SG seviyelerinin 2015 ile 2030 yılları arasında %100'den fazla artacağı anlamına gelmektedir⁷⁶. Türkiye'nin INDC'si uzmanlar tarafından zayıf bulunmuştur ve İklim Eylemi Takipçisi, Türkiye'nin INDC'sini "yetersiz" olarak derecelendirerek iklim azaltım politikaları açısından en az istekli ülkelerin arasına dahil etmiştir⁷⁷. Kömür esaslı politikaların terk edilmesi ve anlamlı bir azaltım stratejisinin oluşturulması, daha fazla iklim finansmanı çekmek için güçlü bir sinyal görevi görebilir.

Paris Konferansı'nın sona ermesinin ardından, dünyanın düşük karbonlu bir enerji sistemine doğru yol aldığı bir kez daha netlik kazanmıştır. Kömür sektörünün geleceği, daha önce hiç olmadığı kadar kasvetli görünmektedir. Kasım 2015'te OECD ülkeleri, 2017'den itibaren denizaşırı kömür projelerini finanse etmeyi kısıtlamak üzere bir anlaşmaya varmışlardır; yegane istisnalar en verimli kömür santralleri ile en yoksul ülkelerdeki bazı yatırımlardır⁷⁸. Morgan Stanley ve Wells Fargo gibi bazı etkili finans grupları da, kömür finansman akışlarını sınırlamaya karar vermişlerdir⁷⁹. Dünyanın en büyük sigorta fonlarından biri olan Allianz Group, kömür yatırımlarına sağladığı finansmanları rüzgar enerjisine yapılacak yatırımlar lehine geri çekmeye başlayacağını duyurmuştur⁸⁰. Öte yandan, iklim finansmanını arttırmak için gelişmiş ülkeler ve özel aktörler tarafından daha fazla olanak sağlandığından, dünya genelindeki yeşil finansman olanakları büyük ölçüde artmaktadır. Bu resim dikkate alındığında, bu küresel değişimden olabildiğince yararlanabilmek için Türkiye'nin iklim değişikliği ve enerji politikalarını önemli ölçüde uyarlaması önem taşımaktadır. Ülkenin uyguladığı mevcut kömür politikaları ülkenin iklim politikasını aksatmakta ve ülkenin temiz enerji ve enerji verimliliği sektörlerinde potansiyeline ulaşmasını engellemektedir.

⁷⁶ "Türkiye Cumhuriyeti, Niyet Edilen Ulusal Olarak Belirlenmiş Katkı", 18.12.2015 tarihinde http://www4.unfccc.int/submissions/INDC/Published%20Documents/Turkey/1/The_INDC_of_TURKEY_v.15.19.30.pdf adresinden erişilmiştir

⁷⁷ İklim Eylemi Takipçisi, 18.12.2015 tarihinde <http://climateactiontracker.org/countries/turkey.html> adresinden erişilmiştir

⁷⁸ The Guardian, 18.11.2015, 'OECD countries agree to restrict financing for overseas coal power plants', 9.12.2015 tarihinde <http://www.theguardian.com/environment/2015/nov/18/oecd-countries-agree-to-restrict-financing-for-overseas-coal-power-plants> adresinden erişilmiştir

⁷⁹ Bloomberg Business, 30.11.2015, 'Wells Fargo, Morgan Stanley Join Banks Edging Away From Coal', 9.12.2015 tarihinde <http://www.bloomberg.com/news/articles/2015-11-30/wells-fargo-morgan-stanley-join-banks-edging-away-from-coal> adresinden erişilmiştir

⁸⁰ 'Allianz divest coal in favor of wind investments', Clean Technica, 25.11.2015; 18.12.2015 tarihinde <http://cleantechnica.com/2015/11/25/allianz-divest-coal-favour-wind-investments/> adresinden erişilmiştir